

OGLINDA DUHOVNICEASCĂ

- volumul I -

Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reușim să lăsăm urmașilor cât mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor veni după ei.

Protos. Nicodim Măndiță

Difuzare:

EDITURA
AGAPIS

Str. Mențiunii Nr. 7,
Sector 2, București
Tel./Fax: 021-2410673
Mobil: 0733-580000
editura.agapis@gmail.com

Cărțile pot fi comandate online la adresa
www.edituraagapis.ro
sau de la librăria Editurii Agapis,
din strada Mențiunii Nr. 7, Sector 2, București
unde puteți beneficia de **reduceri de preț**.

OGLINDA DUHOVNICEASCĂ – VOL. I
ISBN: 978-973-9434-75-1

Protos. NICODIM MĂNDIȚĂ

OGLIȚA DVHOVNICEASCĂ

- volumul I -

Se tipărește cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte CALINIC
Episcopul Argeșului și Muscelului

AGAPIS

2008

„*OGLINDA DUHOVNICEASCĂ*“ este o lucrare cuprinsă în șase volume, ce însumează aproximativ 3.000 de pagini. Autorul și-a dorit ca cititorul, parcurgând textul acestei lucrări, să-și privească ca într-o oglindă, adevăratul său chip moral, sufletesc, cu trăsăturile lui bune sau rele, pozitive sau negative, pentru a-și da seama de adevărata lui stare, să poată alege calea ce și-o dorește, și să știe ce-l așteaptă la sfârșitul acestei vieți.

Consultant de specialitate:
Prea Sfințitul Părinte CALINIC,
Episcopul Argeșului și Muscelului

Redactor șef: *Pr. Nicolae Tănase*

Ță ne mirăm în oglindă !

Ce fel de oglindă ? În oglinda sufletului nostru, așa cum ne îndeamnă cu stăruință Părintele Nicodim Mândiță, această mare trîmbiță a neamului nostru monahal, în cartea sa numită : OGLINDA DUHOVNICEASCĂ !

A ne cunoaște pe noi înșine, a ne vedea inima și sufletul cu toată grija, este cea dintîi îndatorire a noastră aici pe pămînt.

A fi curăți, a trăi frumos, a stărui în rugăcîmne, a ne spovedi păcatele, a înceta de a le mai săvârși, a depune efort și voință tare, a spune NU ispitelelor de toate felurile, iată o bucurie a împlinirii !

A citi cărți bune, a îndemna și pe alții : vecini, prieteni, casnicii noștri, înseamnă o bucurie a comuniunii în Hristos ! Sfîntenia se câștigă cu durere și osteneală. Ajută-ne Doamne !
f. Calinic, episcopul Argeșului

CUVÂNT ÎNAINTE

Tot lucrul bun își are pe de o parte admiratorii și sprijinatorii săi; iar pe de altă parte și mulți potrivnici și uzurpatori, care din cauza urâciunii și zavistiei, luptă din răsuputeri pentru a-l distruge. Printre astfel de potrivnici care în loc de a colabora cu noi la apărarea Ortodoxiei, asediată și subminată de confesiunile eretice, pleiadele sectare, lojele francmasonice și alte tabere infernale, prin cuvânt și scris, văd aieva ridicându-se astfel de creștini, care să protesteze asupra-mi strigând: „De ce a scris și înșirat Călugărul acesta atâta amar de păcate în această carte? Ce a dat în vileag atâtea păcate, care nu se găsesc așa înșirate în nici o carte și cârticică de Spovedanie; ba chiar nici în mai multe la un loc și nici în Molitfelnice, pe care le-am citit până acum?!“ Ei vor mai zice că, oamenii și mai ales tinerii care le vor citi (cum au spus și de cuvântul contra vrăjilor din cârticica „Visul Maicii Domnului“ pe care am scos-o eu) le vor învăța, le vor face și astfel se vor sminti și vor păcătui. „Cum i se dă voie, vor mai zice ei, a așterne pe hârtie astfel de păcate grele, pe care să le învețe lumea și să se smintească?“ Acestea și multe altele de felul acesta vor striga asupra-mi oamenii trupești, cărora trâmbița aceas-ta Duhovnicească le va tulbura liniștea pe care le-a adus-o somnul păcatelor lor. „Pe voi lumea nu vă urăște, iar pe Mine mă urăște, că Eu mărturisesc că faptele ei sunt rele“(a). Iată pricina care face pe oamenii trupești a striga împotriva cărților folositoare de suflet. Dacă ar fi după gura acestor oameni, ar însemna ca militarii să nu-și cunoască abaterile și pedepsele prevăzute de legile și regulamentele lor; tot așa și civilii, medicii și cei ce grijesc de păstrarea sănătății lor. De asemenea n-ar trebui să cunoaștem nici abaterile și pedepsele prevăzute de legile naturale, ca de pildă să nu știm că focul arde; ci să vedem asta abia după ce vom băga mâna în foc!

Prin lume umblă astfel tot felul de reviste, jurnale și cărți pline de toate îndemnurile spre desfrânări; aceste îndemnuri le vede tinerimea de azi și pe afișele de pe străzi, la teatre, cinematografe; iar în sate chiar

(a) 1 Ioan 7, 7; 13, 19-20

la școala primară, unde se dau astfel de reprezentații, uneori chiar și de elevi de școli secundare; apoi orice băiat mic găsește întotdeauna „un prieten“ sau „o prietenă“, ori de vârsta lui, ori mai mare, care îi arată păcatul în toată goliciunea lui, zugrăvinduo-i-l în culori cât mai atrăgătoare și îl îndeamnă să-l facă. Multe din aceste lucruri le învață oamenii și copiii la plug, la coasă, la seceră, la păscutul vitelor, la clăci, la sezători de noapte, la priveghiuri păgânești (a).

Așa că, e de mii de ori mai bine, să aflu copiii mai întâi din gura noastră aceste lucruri, (nu spre a le face, ci spre a se feri de ele) pentru că acum când le află de la noi, vor afla și care e păcatul, dar și greutatea pedepsei lui; astfel când va veni ademenitorul va găsi un zid întărit și pregătit pentru luptă.

În anul 1915-1916 eram concentrat ca militar, la granița Căinenii de Argeș și Vâlcea cu divizionul I Artilerie de munte 75 mm, în vederea apropiatei intrări în războiul cel mare pentru cucerirea ținuturilor române care gemeau sub piciorul străinilor. Ca reangajat am fost delegat să aprovizionez divizionul cu alimente din Râmnicu-Vâlcea. Observând în drumul acesta două Sf. Mănăstiri, „Cozia și Turnu“, prinzând vreme, le-am vizitat, prima mea vizită în Sfintele Mănăstiri, și plăcându-mi, m-am hotărât să mă spovedesc. Într-o seară mergând cu trenul de la Căineni la Rm. Vâlcea, m-am dat jos și m-am dus la Sf. Mănăstire Turnu, unde ajungând am rugat pe Părintele Duhovnic, un venerabil Preot bătrân, ca să mă spovedească și să mă grijească creștinește, în vederea războiului și morții ce bătea la ușă. Preacuviosul Părinte Duhovnic, mai înainte de a mă spovedi, mi-a dat să citesc „Învățătura pentru Sf. Canoane“ unde găsind multe canonisiri care mă priveau și pe mine, mintea mi s-a deschis ca mugurul și floarea primăvara, când are umezeală, căldură și lumină de ajuns. Cunosându-mi păcatele și canonisirea lor, m-am simțit, cu toată trufia ostășească, îmbrăcat în cernita haină a umilinței vameșului (b), și așa cum mi-a hotărât duvnicul canonul, l-am primit bucuros părându-mi-se mic, față de Sfânta Pravilă pe care o citisem în parte.

Acest prilej binefăcător mântuirii sufletului, nevredniciei mele, care m-a atras către Prea Sfântul Dumnezeu și m-a pus în slujba Lui, a fost încă un îndemn pentru a lucra la această carte arătătoare feluritelor păcate și canonisirilor lor spre tămăduirea rănilor sufletești. Cititorii vor găsi în această carte întrebările cu ajutorul cărora, ei își

(a) vezi și „Sus, sus e mântuirea“, pg. 97-100 de aut. (b) Lc. 18, 10-13

vor putea cerceta conștiința în fiecare seară, pentru a descoperi în sufletul lor păcatele cu care s-au îngreuiat în acea zi (a). Când ei vor vedea că la o întrebare din acestea și-au descoperit un păcat, să caute atunci și nota care este pusă pentru ea dedesubtul rândului; în această notă s-a arătat, pe cât s-a putut, ce hotărăște, sau ce zice Dumnezeu în Sfânta Scriptură și în canoanele bisericesti cu privire la cei ce au săvârșit acest păcat. Totuși, pentru ca această carte să nu fie prea mare, (și prin mărimea ei ar fi prea scumpă și ar putea înspăimânta pe cei care nu au dragoste să citească prea multe cuvinte duhovnicești), la unele întrebări nu s-a dat notă și explicație dedesubt. Aceasta nu înseamnă, însă, că Dumnezeu nu ne-a spus nimic în cuvântul Său, cu privire la păcatul despre care vorbește acea întrebare, ci că explicația ei scripturistică și din Sfinții Părinți, s-a lăsat la o parte, pentru că este deja pusă aproape în întregime mai sus, sau mai jos, în explicațiile celorlalte întrebări și mai ales în explicațiile titlului sub care stă acea întrebare. Astfel în capitolul poruncii a patra Dumnezeiești, este întrebarea: „Am venit prea târziu la Sf. Biserică?” Această întrebare nu are explicație jos, dar explicația ei este, atât în întrebările cele dinainte și cele din urma ei, cât și în explicația titlului: Porunca IV: „Adu-ți aminte de ziua Domnului, ca să o sfințești pe ea...”

Țin însă să dau aici o explicație. Poate că unii cititori se vor speria văzând că pentru unele păcate ale lor sunt opriți de Sf. Împărățanie pentru 5, 10, 15 sau chiar 20 de ani, și puși la facerea de 100, 1000 metanii pe zi sau și mai multe, în tot timpul canonisirii sau pocăinței lor; aceștia să nu se deznădăjduiască, căci de vor părăsi păcatul cu desăvârșire și vor face și roade vrednice de Pocăință, Dumnezeu a rânduit prin Sfintele Soboare și prin sfătuirile unora din Sfinții Părinți, ca duhovnicii să mai micșoreze canoanele și ca ele să se facă numai în marginile puterii fiecăruia din cei greșiți și numai până la completa vindecare a rănilor sufletești, pricinuite de păcat.

Sf. Vasile cel Mare, privitor la vindecarea acestor răni sufletești zice: „În timpul de boală, doctorii sfătuiesc pe cei bolnavi de a fi mai cu atenție către sine și a nu neglija nimic din ceea ce le-ar servi la vindecare... Pentru aceasta fii cu luare-aminte la tratament. Păcatul tău e mare și greu? Atunci ție îți trebuie îndelungată mărturisire (canonisire) lacrimi amare, priveghere puternică, post neînterupt. A fost păcatul ușor și suportabil? Fie și Pocăința deopotrivă cu

(a) Vezi Ceaslovul bogat de Neamț, în rug. de seară

el. Poartă însă grijă de tine, ca să-ți cunoști sănătatea și boala sufletului tău“(a). Iar în altă parte, despre scurtarea canonului zice: „Acestea toate, însă, le scriem pentru a se încerca roadele pocăinței. Fiindcă noi judecăm aceasta nu numai după timp, ci privim la felul Pocăinței“(b). Iar în canonul 74 (c) hotărăște următoarele: „Dacă cineva din cei căzuți în păcatele arătate mai sus, mărturisindu-se, devine zelos de îndreptare, atunci cel ce a primit de la Dumnezeu puterea de a lega și a dezlega, nu se va face vrednic de osândă, dacă, văzând zeloasa mărturisire a celui păcătos, se va îndura și-i va scurta canonul, căci Sfânta Scriptură ne arată că, cei care se mărturisesc și fac și fapte bune, primesc mai curând milostivire de la Dumnezeu“. Pentru felul cum se aplică toate canoanele Sfinților Părinți, scurtându-se sau și lungindu-se timpul canonisirii, să se vadă și cele arătate în (d).

Întrebările din această carte s-au alcătuit așa, ca orice credincios și-ar afla un păcat în suflet, cu ajutorul uneia din ele, să-l poată mărturisi ușor, aproape întotdeauna chiar cu cuvintele întrebării, lăsând neobservat numai semnul de întrebare care e pus la capătul ei. Astfel, de pildă, în capitolul Poruncii a patra, în loc de: „Am lăudat pe Domnul de șapte ori în zi după datorie?“, am pus, în scopul acesta: „N-am lăudat pe Dumnezeu de șapte ori în zi după datorie?“

Dorind ca aceste cuvinte Dumnezeiești pe care m-am silit să le adun din Comorile mari ale Ortodoxiei, să aducă mântuire și viață veșnică tuturor celor ce le vor citi și împlini, le trimitem în lume, rugând pe Dumnezeu să binecuvinteze pe toți cei ce vor lucra la mântuirea sufletului lor și ale aproapelui lor, după Dreptarul Ortodoxiei (e).

Cel mai mic între Iereii-Monahi
Nicodim Măndiță
Preot călugăr

Parohia Leurda-Gârboului
 Jud. Someș, Oficiul Dej

(a) Canev, Teol. dogm. V, pg. 36-37. (b) Can. 84 al Sf. Vasile. (c) Compară și can. 73 al Sf. Vasile. (d) „Biblioteca Ortodoxiei“ No. 28 și 29, cum și în cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur pus la sfârșitul acestei cărți. (e) Gal. 6, 16

PRECUVÂNTARE LA EDIȚIA a 2-a (1943)

Epuizându-se cartea „Oglinda Duhovnicească“ ediția I-a, acum ne vedem siliți ca să o tipărim din nou cu ajutorul lui Dumnezeu. Mulți creștini dornici de mântuire, care au citit-o, auzind că s-a terminat, ne-au scris din toate părțile, rugându-ne stăruitor să o retipărim din nou și să le-o trimitem, că au mare trebuință de ea. Adeseori ne-au cerut-o și unii din frații preoți, monahi și monahii, spre a o folosi pentru sine și popor. Războiul care ne-a atras și pe noi românii în vârtejul lui vijelios, și în scumpetea aceasta mare, ne-a împiedicat de a o tipări până în prezent.

Anul acesta Dumnezeu ne-a trimis un suflet mare, nobil, pios, plin de râvnă Sfântă pentru această lucrare folositoare Ortodoxiei și mântuitoare de suflete, contribuind cu dărnicie (a) la cumpărarea unei cantități de hârtie pentru retipărirea ei. Lângă acest suflet ales, s-au mai adăugat și alte suflete mărișoare și mai mici, care ne-au împrumutat sub felurite forme, spre a putea pași înainte cu retipărirea acestei cărți atât de folositoare sufletelor creștinești.

Milostivul Dumnezeu să răsplătească cu binecuvântare, milă, Har, sănătate, voie bună, mântuire și statornică fericire vremelnică și veșnică, pe toți ajutătorii și ostenitorii buni creștini, care au contribuit cu sufletul și ajutorul lor la completarea și retipărirea acestei lucrări. Din acest loc aducem viile noastre mulțumiri și P.C. părinte Toma Gherasimescu, Doctor în Teologie, care s-a ostenit împreună cu noi la completarea unor locuri ale primei ediții și revizuirea-o.

În cartea aceasta am mai adăugat multe învățături, pilde, întâmplări și istorioare din Dumnezeieștile Scripturi, Viețile Sfinților, Sinaxare, Proloage, Pateric, Istoria Bisericească și din lume, ilustrând-o cu felurite desene (clișee) grăitoare, însoțite de textele lor respective, cu gândul bun de a o apropia cât mai mult de completare, spre a se folosi mai cu succes fiii Ortodoxiei, dornici de mântuire. Necazurile, șicanele, piedicile și feluritele lovituri suferite aproape zilnic (b), de la unii pretinși notabili, notorii fii și fiice ai Bisericii lui Hristos, care în realitate sunt sinagoga Satanei (c),

(a) Mt. 6, 1-4; Mc. 10, 21; Lc. 11, 41; 12, 32-38; 16, 9; 14, 12-14; F. Ap. 20, 53; 2 Cor. 8, 1-15; 9, 1-15. (b) Gal. 6,17; 1,6-17; 2 Cor. 1, 8-9; Comp. Mt. 12, 30-45; Gal. 5, 10; 1 Tim. 1, 20; 4, 1-2; II Tim. 3, 1-9; 2, 16-17; 2 Petru 2. (c) Apc. 2, 9; 3, 9.

silindu-mă adeseori a striga îndurerat, ca odinioară Sf. Ap. Pavel: „Nu voim să nu știți voi, fraților, pentru necazul nostru ce ni s-a făcut nouă în Asia, că peste măsură am fost îngreuiți și peste puțină, cât n-aveam noi nădejde nici de viață. Ci singuri în noi judecata morții am avut, ca să nu fim nădăjduindu-ne spre noi; ci întru Dumnezeu, Care înviază morții. Care dintr-o moarte ca aceasta ne-a izbăvit pe noi și ne izbăvește, în Care nădăjduim că ne va mai și izbăvi, ajutorând și voi pentru noi cu rugăciunea, ca despre multe fețe, Darul cel către noi, prin mulți să se mulțumească pentru noi...” (a). Acestea m-au împiedicat, precum știu care știu... și m-au făcut să dau drumul și acestei ediții cu unele lipsuri, pentru care rog pe bunul Dumnezeu a le completa El cum va ști mai bine, în mintea, inima, ființa și sufletul celor ce se vor folosi cu râvnă de această lucrare.

Cartea aceasta cerută cu multă sete duhovnicească de sufletele pioase, dornice de mântuire, de prin toate părțile, credem că de acum înainte va fi mai bine primită decât cea dintâi și folosită mai cu bun succes, de P. C. Părinți Duhovnici la Scaunul Mărturisirii, de P. C. Preoți în predici, de profesori, studenți, școlari și pioșii creștini în convorbirile lor religioase, în cunoașterea mai profundă a feluritelor răni sufletești și puțința tămăduirii lor.

Mulțumind din tot sufletul mult Milostivului Dumnezeu, Preaslăvit în Sfânta Treime: Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt, Care ne-a ajutat să pășim și la această completare și retipărire, îl rugăm fierbinte să trimită Harul Său Divin, îmbogățitor și lucrător acestei cărți folositoare sufletelor și tuturor cititorilor și ascultătorilor, care o vor folosi cu credincioșie și hotărâre de a vieții după dreptarul Ortodoxiei Sfinte. Lumina lumii, Mântuitorul nostru Iisus Hristos Dumnezeu, să lumineze mintea tuturor, imputernicindu-i a cuprinde și folosi cu succes învățăturile acestea tămăduitoare rănilor sufletești. Duhul Sfânt Dumnezeu să reverse darurile Sale cele bogate și prin această umilă lucrare în ființa întreg neamului nostru creștin-ortodox, celor ce o vor folosi cu drag, credincioșie, pietate și statornicie bine plăcută lui Dumnezeu.

„Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și Împărtășirea Sfântului Duh să fie pururea cu noi toți, binecredincioșii fii: cler și popor, ai Sfintei Biserici creștine Ortodoxe. Amin“

Praznicul Pogorării
Duhului Sfânt
13 iunie 1943

Cel mai mic între Iereii-Monahi
Nicodim Măndiță,
Protosinghel

(a) 2 Cor. 1, 8-17; 4; 1 Cor. 4

EPISTOLĂ CĂLĂUZITOARE LA ÎMPĂRĂȚIA CEREASCĂ

FOLOSUL ACESTEI CĂRȚI

Nemuritor, îndestulat, frumos, plăcut, vesel și fericit a creat și înzestrat Dumnezeu pe primul om – Adam și Eva – dar el prin călcarea poruncii s-a prăbușit din aceste înzestrări bogate, în lipsuri, suferințe, tulburări, primejdii, nefericiri și în moarte. Din îndestulările și bucuriile Raiului pământesc, păcatul neascultării, prin călcarea poruncii lui Dumnezeu, i-a prăbușit în pământul acesta, blestemat ca să producă spini și pălămidă, supranumit și „Valea plângerii“. Protopărinții noștrii Adam și Eva, prin neascultarea lor de Dumnezeu, au atras în mulțimea nefericirilor, ba chiar și în îndoită pierzare, în moarte vremelnică și veșnică, pe toți urmașii lor, adică pe întreg neamul omenesc.

La plinirea vremurilor, Dumnezeu milostivindu-Se spre neamul omenesc, l-a readus la viața și fericirea statornică și veșnică prin trimiterea, întruparea, activitatea Mesianică, Crucificarea, Jertfirea și Proslăvirea Fiului Său, Dumnezeu-Cuvântul. „*Printr-un om (Eva și Adam) a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, și așa, la toți oamenii moartea a trecut, întru aceea prin care toți au păcătuit... Și precum prin greșeala unuia în toți oamenii a intrat osândirea, așa și prin îndreptarea vieții. Deci, precum prin neascultarea unui om – (Eva și Adam) – păcătoși s-au făcut cei mulți; așa și prin ascultarea Unuia (a P. S. Pururea Fecioarei Maria și desăvârșit a Fiului Ei, Iisus Hristos Omul-Dumnezeu Cuvântul) drepti se vor face cei mulți*“ (a), curățindu-se de păcate, după rânduielile Divine existente în Sf. Biserică Ortodoxă, prin Baia Botezului și a Spovedaniei adevărate...

Fiecare din noi, învăluit de grijile lumești și de existența zilnică, am venit la Scaunul Sfintei Spovedanii cu mintea îmbrobodită, în așa

(a) Rom. 5, 10-19

fel, încât n-am fost în stare să ne mărturisim poate, nici a zecea parte din păcatele cu care sufletul nostru a fost și este împovărat.

Dacă o femeie merge cu niște cămăși murdare, cum sunt și sufletele păcătoase, la spălat, și spală numai o parte din cămăși, iar cea mai mare parte rămân murdare, punându-le pe frânghie la soare să se usuce, apoi îmbrăcându-le și mergând cu dânsele în lume, oare nu va ajunge de batjocura celor ce o vor vedea?

Dacă în timpul verii gospodinele se duc la straturile cu legume și văzându-le pline de buruieni netrebnice ar începe să le plivească, smulgând o buruienă și lăsând 10, 20, ori 50 de buruieni rele, când s-ar uita în urmă cineva, ar putea zice că stratul e plivit? Oare n-ar roși ele în fața celui ce ar privi acest fel de lucrare de mântuială, amestecată cu multă lenevire?

Tot așa, ca femeia care nu spală rufele cum se cade, și ca cele care nu plivesc bine straturile, facem și noi când venim la Sfânta Mărturisire și mărturisim doar șapte, opt, zece păcate dintr-o sută.

Mărturisind a zecea parte ori și mai puține din păcate, cu încheierea, „toate le-am făcut“, și primind dezlegarea Duhovnicului, am socotit că într-adevăr suntem iertați și deci vrednici de împărtășirea cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos. Aceasta însă a fost o amăgire grozavă a diavolului. Dovadă vie că sufletele noastre au rămas îngreuiate și rănite de mulțimea păcatelor nemărturisite și necanonisite, este mustrarea conștiinței noastre, și unele pedepse Dumnezeiești care vin asupra noastră.

Pentru ca în viitor să nu mai facem niciodată astfel de spovedanii nepregătiți și pentru ca să avem totdeauna în fața ochilor minții noastre mărimea și greutatea păcatelor, Sfinții Părinți ne-au întocmit și rugăciuni, în care, atât dimineața cât și searta, atât acasă, cât și la Sf. Biserică, și chiar după ce ne-am spovedit și mergem la Sf. Împărtășanie, se pomenesc foarte multe păcate pe care noi le-am săvârșit adesea în viața noastră. Pentru aceiași pricină, de folos ne este nouă tuturor, ca, după ce vom citi această carte și vom însemna fiecare păcat pe care l-am făcut, în fiecare dimineață și seară să mărturisim toate aceste păcate cu lacrimi fierbinți și cu duh umilit, inimă înfrântă și smerită. Așa au făcut: Sf. Prooroc David, Sf. Apostol Petru (a), Sf. Ap. Pavel (b), Sf. Efrem Sirul (c).

(a) Mt. 26, 75; Mc. 14, 72; Lc. 22, 29. (b) Rom. 8, 14-25; I Tim. 1, 5; I Cor. 15, 9. (c) Vezi „Plânsurile“, Sf. Efrem Sirul

Adame, de ce-ai gustat? Așa am auzit adeseori pe mulți oameni cârtind, măcar că și ei fac zilnic ce a făcut odată Adam și Eva în Rai, adică păcătuiesc zilnic, mereu, împotriva lui Dumnezeu.

Un om sărac își făcuse datină, de câte ori lucra ceva greu, ofta zicând: „Adame, de ce-ai gustat“.

Odată tăind lemne la un boier, acesta îl auzi grăind și-l întrebă:

– Ce vrei să spui, omule, cu vorba asta?

– Păi, dacă Adam, răspunse omul, n-ar fi mușcat, pe când era în Rai, din fructul oprit, ne-ar fi mers mai bine și nouă oamenilor necăjiți și săraci. N-ar fi trebuit să ne chinuim atât de mult pentru ca să câștigăm o bucățică de pâine. Ce-i trebuia lui Adam să guste din fructul oprit și să calce porunca Dumnezeiască, atunci când avea totul după pofta inimii și când trăia fără vreo supărare și fără nevoia de a munci într-o grădină așa de frumoasă cum era Raiul?

Boierul îi zise:

– Din cuvintele tale înțeleg că ești un om înțelept și cinstit. De aceea vreau să te am pe lângă mine și să-ți fac o soartă mai bună. Așadar, cu începere de mâine să te muți cu nevasta dumitale la conac la mine, unde veți trăi ca-n rai.

Așa s-a și întâmplat. Tăietorul de lemne și femeia lui fură primiți la curtea boierului, unde li se dete o casă foarte frumoasă și aveau toate din belșug. Când veni vremea mâncării, sosiră îndată servitorii cu fel de fel de mâncăruri scumpe. Odată cu mâncărurile, servitorii aduseră și un castron (vas mare) de argint, acoperit cu un capac.

– Boierul ne-a spus, ziseră servitorii, că puteți mânca din toate bunătățile ce vi le aducem, dar din castronul acela să nu vă atingeți și să nu-l deschideți.

– Păi, ce avem noi cu vasul acela, răspunse omul, dacă avem pe masă atâtea bunătăți și mâncare, fără să se gândească la castron.

A doua zi servitorii aduseră din nou castronul și cei doi așijderea nu se atinseră de el. Însă a treia zi, femeia începu a întreba:

– Oare ce să fi pus boierul în castronul cel de argint, de ne dă poruncă să nu-l deschidem?

În ziua următoare, femeia iar începu:

– Ce ar fi dacă ne-am uita puțin înăuntru, mai ales că nu e nimeni ca să ne vadă? Ridicăm puțin capacul, aruncăm o privire în castron și apoi îl acoperim din nou.

La început, bărbatul dădea într-una din cap și zicea:

– Nu, și iar nu! Femeia însă se porni cu gura pe bărbat, că ei nu-i face niciodată hatârul, că bărbatu-său nu ține deloc seamă de cuvintele și de rugămințile ei, câte și mai câte altele.

Bietul bărbat, ce era să facă? Se sculă, se uită de jur-împrejur, deschise ușa, ca să vadă nu cumva îl pândește cineva și zise apoi oftând:

– E, la naiba, ridică și dă-mi pace!

Femeia ridică capacul și... ce să vezi? În castronul de argint nu era altceva, decât un șoricel, care sări și se ascunse...

Bărbatul și femeia se uitau acum unul la altul, zăpăciți și îngroziți. Și pe când stăteau așa, iată că intră boierul care îi întrebă ce li s-a întâmplat?

– Nimic! răspunse femeia tremurând.

Boierul însă înțelese ce se întâmplase și de aceea luă de pe castronul de argint capacul și le zise:

– Așadar, ați călcat porunca mea!

– Ea a stărui! grai supărat tăietorul de lemne, arătând spre nevastă-sa.

– Nevastă-ta, zise din nou boierul, este o Evă, iar tu ești un Adam. Lăcomia a fost și pentru voi șarpele primilor noștri strămoși. Ea v-a dus în ispită și n-ați fost în stare să vă împotriviți. De aceea, trebuie să primiți îndată pedeapsa greșelii ce ați făcut și să vă câștigați din nou pâinea în sudoarea frunții voastre.

Și a trebuit ca omul și femeia să se dezbrace de hainele cele scumpe, să părăsească locuința cea frumoasă și să se ducă iar la coliba lor și la vechea lor treabă. De atunci tăietorul de lemne nu se mai supăra pe moș Adam, și în toată viața n-a mai spus o singură dată cuvintele: „Adame, de ce ai gustat?” (a).

„Ca de fața șarpelui să fugi de păcat, că de te vei apropia de el, te va mușca. Dinți de leu sunt dinții lui, care omoară sufletele oamenilor. Ca sabia cea de amândouă părțile ascuțită este toată fărădelegea; rana ei n-are vindecare...”

„Unde a împărățit păcatul, acolo a prisosit Darul. Ca precum a împărățit păcatul spre moarte, așa și Darul să împărătească prin dreptate spre viață veșnică, prin Iisus Hristos Domnul nostru” (b).

(a) Pr. I. Trifa. (b) Rom. 5, 20-21

SFAT BUN CELOR CE VOR SĂ SE SPOVEDEASCĂ

Inima creștinului: drept, curat, virtuos și rodnic duhovnicește, este Biserica Dumnezeuului celui viu: „*Voi sunteți Biserica lui Dumnezeu Celui viu și Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi*“ (a). Inima omului păcătos însă pustiindu-se, prin săvârșirea feluritelor păcate, de bogățiile Darurilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om, devine treptat, atelierul sau sinagoga Satanei. „*Când duhul cel necurat va ieși din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă și nu află. Atunci zice: Mă voi întoarce în casa mea, de unde am ieșit. Și venind o află: deșertată, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât sine, și intrând, locuiesc acolo, și se fac cele de pe urmă ale omului aceuia, mai rele decât cele dintâi. Așa va fi și acestui neam viclean*“ ... (b).

Noi, toți oamenii, din toate vârstele și din toate ramurile societății, care ne-am botezat și îmbrăcat în Hristos (c), ne numim creștini. Prin Botez ne-am spălat de păcatul și blestemul strămoșesc, și ne-am făcut fii după Dar ai lui Dumnezeu Tatăl, prin Jertfa și Proslăvirea Fiului Său, Iisus Hristos, Dumnezeu-Cuvântul (d).

Ne-am lepădat de Satana și de toate: lucrurile, îngerii, slujbele și trufia lui, și mărturisind prin nașii noștri, că, credem într-Unul Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt... Într-una sobornicească și apostolească Biserică... ne-am împreunat prin Tainele Sfântului Botez, Mir-Ungerii și a Împărtășirii, cu Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeu, pentru totdeauna. Cu timpul, prin contactul cu lumea robită patimilor, păcatelor și Satanei, focul credinței și dragostei noastre de Dumnezeu s-a răcit, și noi molesindu-ne, ne-am lăsat robiți de aceleași neputințe, patimi, pasiuni, păcate și slugăriri ale Satanei, ca și lumea amăgită și amăgitoare, cu care suntem în contact.

Am alunecat în felurite păcate și fărădelegi, și mulți stăruim în ele, chiar cu pasiune. Astfel toți cei botezați în Hristos, bărbați și femei, bătrâni și tineri, mireni și călugări, cler și popor, bogați și săraci, împărați, voievozi, domni, stăpânitori și supuși; vedem, recunoaștem și știm bine că, mai puțin sau mai mult, suntem bolnavi la suflete,

(a) 1 Cor. 3, 16; 6, 19; 2 Cor. 6, 16; Efs. 2, 21-22; Evr. 3, 6; 1 Petru 2, 5. (b) Mt. 12, 43-45; Lc. 11, 25-26; Comp. Evr. 6, 4-8; 10, 26-31; 2 Petru 2, 20-22; Apc. 2, 9; 3, 9. (c) Gal. 3, 27; Rom. 6; Ioan 3, 3-8. (d) Ioan 1, 12-13; Comp. Is. 56, 5; Rom. 8, 14-39; Gal. 3, 26; 2 Petru 1, 4; 1 Iosn 3, 1

suntem plini de bubele păcatelor în întreaga noastră ființă, așa cum era plin de lepră peste tot corpul, Neeman Sirianul.

Precum Neeman Sirianul s-a dus, după cuvântul lui Elisei, omul lui Dumnezeu, și s-a afundat de șapte ori în apele Iordanului și așa s-a curățit (a), așa și noi, să ne cufundăm de șapte ori în apele cercetării păcatelor săvârșite de noi, a greutăților lor și a canonisirii lor, spre a ne folosi și noi ca Neeman. Precum bolnavul slăbănog de la scaldătoarea oilor se tânguia Mântuitorului, zicând: „*Doamne, om nu am*“, și a fost vindecat, așa și noi, ori de câte ori simțim și vedem că suntem bolnavi la suflet de rănilor păcatelor, să alergăm grabnic la Doctorii noștri Duhovnicești, adică la P. C. Părinți Duhovnici iscușiți. Acolo cu mare smerenie, înfrângerea inimii și prin viu grai, să ne arătăm toate păcatele ce am săvârșit, mărturisindu-le drept așa cum le-am făcut, ca să luăm: ușurare, dezlegare, canonisire și iertare, potrivit cu canoanele Sfintei Biserici a Răsăritului.

Așa de vom face, ne vom folosi și curăți de lepra păcatelor noastre.

Bunul sfat al Duhovnicului îmbogățește casa creștinului.

O femeie creștină avea felurite necazuri în casa ei. Pe lângă acestea, averea îi scădea din zi în zi, văzând cu ochii. Îngrijorată de acestea, se duse la un bătrân pustnic din pădurea apropiată. Ajungând îi destăinui toate necazurile, zicând:

– Cuvioase Părinte! La mine în casă nu-i a bine. Tare multe și grele necazuri mă mai bântuie. Pe lângă acestea, văd cu durere că nu mai pot da înainte. N-am spor la toate celea. Averea îmi scade zilnic. Dau tot înapoi ca racul. Nu cumva știi sfinția ta vreun sfat, prin care să scap de atâtea necazuri și pagube?

Pustnicul, un duhovnic bătrân și iscusit, ascultă mărturisirea femeii cu față veselă. Apoi zicându-i să aștepte puțin, s-a dus într-o chilie și peste puțin s-a întors cu o cutie bine sigilată. Dându-i femeii acea cutie, i-a zis:

– Ia cutia aceasta și în cursul anului acestuia să o porți de trei ori pe zi, și de trei ori pe noapte: prin bucătărie, prin pivniță, prin grajduri și prin toate camerele și ungherele casei, și așa, necazurile acelea ce mi le-ai mărturisit te vor părăsi. După un an de întrebuintare să-mi aduci cutia înapoi.

Femeia luă bucuroasă cutia din mâna pustnicului și s-a dus cu ea acasă. Încrezându-se foarte mult în puterea ei, o purta ziua și noaptea, cu mare sânguință, prin tot locul, așa cum o canonisise duhovnicul. Odată, pe când se cobora în pivniță, tocmai umbla o slugă a ei să fure o damigeană plină cu vin. Altă dată intrând noaptea în bucătărie, a aflat servitoarele benchetuind și mâncând prăjituri făcute pe furiș. Într-una din zile ducându-se în grajduri, găsi vitele cufundate în necurățire, caii n-aveau ovăz deloc, ci numai puțin fân și erau neșesălați. Altă dată află niște grăjdari mulgând laptele de la vaci și dosindu-l.

Așa umblând femeia, ziua și noaptea, cu cutia pustnicului prin casă, bucătărie, grajduri, magazii, grădini, afla mereu câte ceva de îndreptat, și îndrepta. Toate treburile mergeau din ce în ce mai bine. După încheierea anului de umblat cu cutia, femeia s-a dus la pustie și i-a mulțumit pustnicului, zicând:

– Cuvioase Părinte, vă mulțumesc foarte mult pentru binele ce mi-ați făcut! Necazurile s-au depărtat din casa mea. Toate s-au îndreptat. Dar rogu-te, mai lasă-mi cutia asta încă un an de zile, căci este într-înșea un foarte minunat leac pentru mine și casa mea.

Pustnicul privind-o și zâmbind, îi zise:

– Cutia nu ți-o pot da, dar leacul din ea o să ți-l dau!

El deschise cutia în fața ei și iată că într-înșea nu era nimic altceva, decât o bucățică de hârtie albă pe care era scris:

– Unde-i ochiul stăpânei și pe alții nu-i lasă să facă tot ce le place, răul nu dă-n casă.

Deci sfatul și canonul duhovnicului îmbogățește sufletul credinciosului.

PREGĂTIREA CELOR CE VOR SĂ SE SPOVEDEASCĂ

reștine ortodox și iubit frate ale meu, păcătos, când vrei să te pocăiești și mărturisești, trebuie mai întâi să ai pregătirea aceasta făcută din vreme, cât se poate mai bine.

Mai întâi de toate să știi că pocăința, precum zice și Dumnezeuiescul Ioan Damaschin, (a) este o întoarcere de la viața nefirească la cea

(a) Cartea II-a cap. 47

firească, de la viciu la virtute, de la diavolul către Dumnezeu. Această întoarcere se face cu multă osteneală și cu grea nevoință. Deci și tu, o iubitul meu, de voiești să te pocăiești așa cum se cuvine, ca să te folosești vremelnic și veșnic, ești dator să părăsești desăvârșit pe diavolul împreună cu toate: lucrurile, îngerii, slujbele, trufia și slugăririle acelea satanicești ale lui, și desăvârșit să te întorci cu trup și suflet la Dumnezeu și la petrecerea cea după plăcerea Lui. Să părăsești păcatul care-i afară de fire și să te întorci la fapta cea bună care este firească. Să urăști răutatea atât de mult, încât să poți zice și tu ca David: „*Nedreptate am văzut și m-am scârbit*“. Dimpotrivă să iubești binele și poruncile Domnului așa de mult, încât să poți zice cu Psalmistul: „*Iar Legea Ta am iubit... Cât sunt de dulci gâtlejului meu Cuvintele Tale! Mai mult de cât mierea sunt guriile mele... Bună este mie Legea guriile Tale, mai vârtos decât mii de aur și de argint... Pentru aceasta am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazul*“ (a).

În scurte cuvinte, Duhul Sfânt te sfătuiește, prin înțeleptul Isus Sirah, care-i adevărata pocăință, zicând: „*Întoarce-te către Domnul și părăsește păcatele. Roagă-te (pentru iertarea păcatelor tale) înaintea Feței lui Dumnezeu și leapădă de la sineți sminteala ta. Sârguiește-te către Cel Prea Înalt, fugi de la nedreptate și urăște foarte, lucrarea cea rea*“ (b).

Pregătește-te de spovedanie cu rugăciuni și smerenie.

Când vrei să mergi ca să-ți descoperi gândurile și cugetele tale unui Părinte Duhovnicesc și să-l întrebi ca să-ți spună cele pentru folosul sufletului tău, după obiceiul călugăresc și creștinesc, atunci ți se cade ție să te rogi zicând: „*Doamne, Dumnezeu meu, cele ce vrei Tu să le știi că sunt spre folosul sufletului meu, acelea le dă în gura părintelui meu duhovnic ca să mi le zică, și eu să primesc ca din gura Ta cuvintele lui și să mă folosesc de dânsule*“. Întărește-te bine în cuvintele acestea, de vreme ce osteneala, tăcerea, sărăcia și pătimirea nasc omului smerenia, iar smerenia iartă toate păcatele.

Precum șarpele dacă iese din vizuina sa îndată fuge, așa și gândurile rele descoperindu-se, îndată pier. Precum carii strică și mănâncă lemnul, așa și gândurile cele rele și spurcate strică și mănâncă inima omului. Cel ce își descoperă și își arată gândurile sale Duhovnicului

(a) Ps. 118, 163 Comp. 3 Împ. 21; Ps. 118, 72,127; 18, 8-12; Pr. Sol. 8, 10-21. (b) Is. Sirah 17, 19-20

iscusit, îndată se tămăduiește, iar cel ce își acoperă sau își tăinuiește gândurile sale, acela are mândrie. Că de nu vrei să te încredințezi nimănui ca să-ți descoperi și să-ți arăți gândurile tale, apoi este semn că nu ai smerenie; fiindcă smerenia toate bunătățile le are.

Ne aducem aminte că Sfinții se socoteau și se vedeau pe dânșii mai greșiți și mai păcătoși decât toți oamenii. De va chema omul din tot sufletul său pe Dumnezeu și atunci va merge și va întreba pe vreun om, cerând sfat pentru gândurile sale; îi va răspunde lui acel om și mai vârtos Dumnezeu Care a deschis gura asinei lui Valaam. Acela va deschide și gura acelui om, pe care-l vei întreba spre folosul tău, măcar de va fi păcătos omul acela (a).

CELE PATRU PĂRȚI ALE POCĂINȚEI

ricare creștin ortodox e bine să cunoască cele patru părți ale pocăinței, cât se poate mai mult, să se folosească de ele în viața sa și să folosească și pe semenii săi.

În acest scop arătăm aici că cele patru părți ale pocăinței sunt acestea: înfrânarea (zdrobirea) inimii, mărturisirea, facerea canonului și dezlegarea păcatului, care se face cu Darul Duhului Sfânt, prin Preotul Duhovnic, și care dezlegare se numește și cheie și cu dina-dinsul ține această Taină a Pocăinței.

Pentru îndeplinirea adevăratei pocăințe, avem trebuință de patru stâlpi, adică de cele patru fapte bune sobornicești:

1) Bărbăția. *„Nu vă temeți de cei ce omoară trupul; iar sufletul nu-l pot omori“* (b).

2) Înțelegera. *„Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii“* (c).

3) Dreptatea. *„Ceea ce voiți să vă facă vouă oamenii; faceți și voi lor asemenea“* (d).

4) Întreaga înțelepciune. Când Mântuitorul hotărăște că trebuie a deprădăcina chiar și gândurile păcătoase din mintea și inima noastră, zicând: *„Cel ce caută la femeie spre a o pofti pe ea, a preacurvit cu dânsa în inima sa“* (e).

Să ne folosim de aceste patru părți ale pocăinței până se zice azi, ca să ne bucurăm, vremelnic și veșnic.

(a) Pateric, o. c. pg. 200-258. (b) Mt. 10, 28. (c) Mt. 10, 16. (d) Lc. 6, 21. (e) Mt. 5, 28; Iov. 30

Pocăința: Tertulian zice: „Cerbul rănit cunoaște iarba care poate să-i vindece rana. Rândunica cunoaște planta care poate să redea vederea puilor din cuib orbiți. Tu, păcătosule, având cunoștință că numai prin taina pocăinței poți să te vindeci, nu întrebuițezi această taină?

Proorocul Iona căuta scăpare, când iată că Dumnezeu dă furtună. „Unde este păcat, zice Sf. Ioan Gură de Aur, totdeauna este și furtună. Corabia era amenințată cu scufundarea pentru păcatele Proorocului. Îndată ce Iona a fost aruncat în mare, furtuna s-a liniștit. Să aruncăm deci și noi păcatele în marea pocăinței. Dacă te plângi că ai pierdut bani, prin aceasta nu-i redobândești. Dacă te plângi că ești bolnav, îți mărești durerea. Dar dacă te întristezi de păcatele tale, te liberezi de dânsule și vei avea o mare bucurie“ (a).

ÎNFRÂNGEREA INIMII

Dumnezeu când a creat pe om a pus într-însul un simț bine pronunțat, încât la orice lovitură și rănire trupească și sufletească, să simtă o durere vie, care-l umple de îngrijorare. Îngrijorarea aceasta a creștinului nemortificat de păcatele săvârșite, cu care s-a rănit și îndurerat, se mai numește și înfrângere a inimii.

Înfrângerea este o durere desăvârșită a inimii, care se face, pentru că omul, cu păcatele sale, a întristat pe Dumnezeu, prin călcarea poruncilor și legilor Lui Divine. Această durere nu stă numai în simțirea omului, în suspinuri și în lacrimi; ci mai cu dinadinsul stă în a urî păcatul, voința cea dinăuntru, și a nu voi să-l mai facă niciodată.

Durerea și înfrângerea inimii, după Coresie, făurește pocăința. Câtă vreme aceasta se află în inimă, este și omul în pocăință; iar când aceasta va lipsi din inimă, lipsește și omul din pocăință. De aici vedem că durerea și înfrângerea trebuie să se afle totdeauna în inima celui ce se pocăiește, căci numai așa, pocăința lui este adevărată. Înfrângerea inimii însă este numai a celor ce sunt desăvârșiți și fii, pentru că aceasta se pricinuieste din însăși dragostea cea către Dumnezeu, adică, se pocăiește un fiu pentru că a mâhnit pe tatăl său; iar nu numai pentru că a amărât pe tatăl său, iar nu numai pentru că va să se lipsească de moștenirea părintească, sau va să se izgonească din casa tatălui său.

(a) 350 Pilde o. c. pg. 272-273

Pocăința trebuie să fie însoțită de durere și înfrângerea inimii. Împăratul Iosia aflând de la marele preot Helchia că a fost găsită Cartea Legii Divine sub banii din lada vistieriei împărătești, s-a mâhnit groaznic, și îndurerat și-a rupt hainele. Dumnezeu văzând pocăința lui, însoțită de durere și înfrângerea inimii, l-a iertat (a).

Sf. Ioan Gură de Aur, în Omilia a cincea despre pocăință, arată că, mare Dar este pocăința aceasta însoțită de durere și înfrângerea inimii cu părere de rău pentru păcatele săvârșite. Dumnezeu adeseori ne dă pedepse pentru mântuirea noastră. Păcatul a născut durerea și durerea mistuie păcatul. Precum viermele crescut în copac, roade lemnul lui, astfel și durerea produsă de păcat, mistuie pe însuși păcatul care a făcut-o, cu ajutorul pocăinței.

Sfântul Ioan Scărarul, fost monah în Muntele Athos, în „Scara“ sa, grăiește despre pocăința unor călugări din Alexandria, de pe la sfârșitul secolului VI. După căderea în vreun păcat mai mare, ei se adunau într-o chilie rece, întunecoasă. Acolo, ziua și noaptea, își plâneau păcatul și, îmbrăcați în zdrențe, zăceau pe pământul gol, suspinând și oftând adânc. Lacrimile lor ce curgeau pâraie din ochi, udau cenușa de pe jos, pe care zăceau. În clipele libere ce le mai rămâneau peste orele de rugăciuni fierbinți, împleteau coșuri. Uneori ieșeau noaptea din acea cameră întunecoasă și se rugau, stând în picioare toată noaptea. Alții se legau cu mâinele la spate, și cu capetele plecate își plâneau păcatele toată noaptea, așa de mult, încât parte din ei își pierdeau vederea din cauza prea multului plâns. „Ah, Doamne Dumnezeule, strigau ei la cer, plângându-și păcatele cu amar, unde este frumusețea de mai înainte a sufletului nostru? Unde mai este raza înflăcărată a râvnei noastre de la început? Unde sunt acele fericite zile de curăție sufletească la care acum ne gândim cu durere și cu inimile zdrobite...?”

Și în asemenea cazuri, ei nu se încredeau în bunătatea lui Dumnezeu așa ușor, ca apoi să scadă pocăința lor lucrătoare; ci, îmbărbătându-se unii pe alții, ziceau: „*Continuăm înfrânarea trupului, să răstignim fără milă corpul nostru necurat, care a pricinuit moartea sufletului nostru*“.

„*Cei care sunt ai lui Hristos, și-au răstignit trupul cu patimile și cu poftete*“ (b).

(a) 4 Împ. 22; 2 Paral. 34. (b) Gal. 4, 4. Comp. 1 Cor. 15, 23-28; Rom. 6, 6-13

MĂRTURISIREA SE CUVINE SĂ O FACEM LA DUHOVNICII ISCUSIȚI

Iarăși vă sfătuiesc, fratele meu și sora mea, în Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu, ca mai înainte de mărturisire, să cercetezi și să te înștiințezi, care este cel mai iscusit Duhovnic, decât toți, și la acela să mergi. Aceasta ne-o arată și Sf. Vasile cel Mare zicând: „Precum patimile și rănile trupului nu le arată oamenii la oricine, ci numai la doctorii cei iscusiti, care știu să le vindece; așa și păcatele se cuvine să se arate nu oricui s-ar întâmpla, ci la acei (Duhovnici iscusiti) care pot să le tămăduiască“ (a).

„Cu adevărat, zice Sf. Anastasie, egumenul Sinaiului, bine și folositor este a ne mărturisi păcatele, însă la Duhovnici iscusiti; iar nu la simpli și neiscusiti și la cei ce nu pot socoti pentru aceasta. Ca nu cu dragostea lor cea nefolositoare și cu așezarea cea netămăduită, și cu porunca cea fără iscusință, să-l asuprească pe penitent cu canonul și nefolosit și leneș să-l facă. De vei afla un părinte duhovniceasc iscusit, care să te poată doctori pe tine, să nu te rușinezi să te mărturisești la el ca la Dumnezeu, iar nu ca la om. Aceasta a zis-o unul din sfinți: „Cel înțelept în sufletul său, nu se rușinează de căderea sa, și nu se sfiește nici se smintește să-și mărturisească păcatele sale. La aceasta ne îndeamnă și Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, zicând: „*Dacă ne vom mărturisi păcatele noastre, credincios și drept este Domnul să ne ierte nouă păcatele, și ne va curăți pe noi de toată nedreptatea*“.

Însă pentru că mulți preoți fățarnici din prostime, fiindcă fac lucruri de rușine, nu numai ei înșiși umblând prin noroiul faptelor rele; ci încă și învățători se fac la rău, care nu vor să vină la lumină, dar nici pe cei ce vor să vină nu-i lasă, despre aceștia zice Mântuitorul: „*Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți Împărăția Cerurilor înaintea oamenilor, că voi nu intrați, nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsați. Vai vouă cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că înconjurați marea și uscatul ca să faceți un nemernic, (prozelit) și dacă se face, îl faceți pe el fiu gheenei îndoit decât pe voi...*“ (b). Și iarăși: „*Voi sunteți lumina lumii... și sarea pământului*“ (c). Și oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer“ (d). Drept aceea, ca un om ce ești, la om (Duhovnic iscusit) te mărturisești; iar Dumnezeu printr-însul, întorcându-te

(a) Hot. pe scurt 229. (b) Mt. 23, 14-15. (c) Mt. 5, 13-16. (d) Mt. 18, 18

și învățându-te te va ierta, ca și pe David prin Natan Proorocul (a) Pentru aceasta David adeseori zicea: „Să mă întorcă pe mine cei care se tem de Tine, Doamne, și cei ce cunosc mărturiile Tale... Certă-mă-va dreptul cu milă și mă va mustra; iară untdelemnul păcătosului, să nu ungă capul meu...” Preoții lucrează la mântuirea sufletelor, pentru că preoții sunt slugile lui Dumnezeu, împreună viețuitori cu Îngerii și tocmitori ai mântuirii oamenilor. Aceasta o arată și Apostolul, zicând: „Așa să ne socotiți pe noi, oamenilor, ca pe niște slugi ale lui Hristos și ispravnici ai Tainelor lui Dumnezeu” (b).

Așadar, știut este că om (Duhovnicul iscusit) la om (penitent) ajută prin învățatură, muștrându-l spre pocăință, iar Dumnezeu curățește păcatele celor ce se pocăiesc (cu adevărat) și nu le mai pomenește încă. Deci precum a zis: „Spuneți tu mai întâi păcatele tale, ca să te îndreptezi” (c).

Preot mărturisit și împărtășit, osândit în iad. În Paris era un preot la o Biserică a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, foarte bogat, pentru că avea Biserica venituri, care petrecea în lenevire și necurătenie la cele sufletești, iar către cele trupești osârdnic și nelenevos, împlinindu-și toate voile trupului, ticălosul. În sfârșit s-a îmbolnăvit de moarte și temându-se să nu moară, și-a mărturisit toate păcatele și s-a împărtășit cu fața veselă, încă și cu lacrimi la arătare și așa a murit, îngropându-l cu mare pompă. Pentru care lucru mulți s-au minunat, pentru că era vreme de iarnă, și plouase mai înainte multe zile, iar atunci era vreme frumoasă, care mai mult i-a înfrumusețat înmormântarea lui, cea cu multă ceremonie și cheltuială mare, petrecându-l mult popor la groapă.

Deci ziceau unii că este fericit, că petrecându-și viața în voile sale, l-a învrednicit Dumnezeu la sfârșit de s-a mântuit prin pocăință. Dar pentru că, judecățile oamenilor greșesc și nu cunosc adevărul, a voit prea bunul Dumnezeu să descopere, spre învățătura noastră, a celor vii, că s-a osândit și că nu mai este pentru dânsul nădejde de mântuire.

Deci s-a arătat mortul peste puține zile Preotului celui de rând de la aceeași Biserică, prieten al lui și urmaș, spunându-i că s-a osândit în munca veșnică, fără a mai nădăjdui vreo milă. Iar prietenul lui înspăimântat, a răspuns:

(a) 2 Împ. 12, 13. (b) 1 Cor. 4, 1. (c) Vezi Proloage 20 a IV; vezi și Prol. 2 a IV; 23 a IV; min. IV; 6 a V Varvar tâlharul; Cuvânt din Pateric; Prol. 21. VI; Cuv. p. un Stareț duhovnicesc 29 II Cuv. la Duminița brânzei de Mitrop. Antim Ivireanu

– Cum este cu puțință să fii osândit, deoarece te-ai pocăit pentru păcatele tale. Te-ai mărturisit cu lacrimi de ajuns și te-ai împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos?

Și a zis mortul:

– Cu nevrednicie m-am împărtășit, că pocăința mea n-a fost cum se cuvenea, ci, am făcut-o de nevoie, pentru frica morții și a muncii celei așteptate. Că, pe de o parte am fâgăduit duhovnicului, că mă voi abate de la rău, dacă voi mai trăi, dar cugetul meu și reaua obișnuință îmi ziceau, că nu voi putea face pocăință prin înfrânare, și mă plecam acestui gând și cuget necuvios.

Prin urmare, murind în aceste cugetări ce hrăneam în inima mea, că adică, de aș fi mai trăit, m-aș fi întors iarăși la împătimirile și desfătărilor cele trupești, pentru aceasta, cu dreptate m-am osândit în muncile cele veșnice, fiindcă cel ce se mărturisește fără gând și cuget statornic, că nu va mai păcătui pe viitor, nicicum nu se folosește.

Acestea zicând, s-a făcut nevăzut, iar preotul cel viu a rămas cuprins de frică. Părăsind lumea, s-a dus într-o mănăstire, unde s-a săvârșit în petrecere plăcută lui Dumnezeu (a).

CUM TREBUIE SĂ SE MĂRTURISEASCĂ PĂCĂTOSUL?

Mai întâi de toate, fratele meu păcătos și sora mea, îngreuiată de felurite păcate, când mergi la Scaunul Mărturisirii, să-ți socotești bine păcatele tale, și să te pregătești bine prin adevărata zdrobire a inimii, căință și părere de rău. După aceea să aleargi la Duhovnicul cel mai iscusit, care vezi că te poate tămădui, precum am mai zis.

De știi carte, înseamnă păcatele tale pe hârtie, ca să nu le uiți; iar de nu știi carte, pune pe cineva să ți le scrie cu cerneală, cât se poate mai citeț (afară de câteva păcate mai grele ori rușinoase, pe care le vei ține bine în minte, ca să le mărturisești) și cu așa pregătire să vii la Duhovnic. De va fi departe locuință Duhovnicului, nu te lenevi, așa cum nu te lenevești să mergi la un doctor iscusit pentru boala trupească, atunci când el este departe. Zi și tu, ca fiul cel pierdut: „Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu...” (b).

(a) Din „Livada înflorită“ după „Mânt. Păc.“ o. c. pg. 517-518. (b) Lc. 15.

Mergi la dânsul, și când acela îți va zice să-ți mărturisești toate păcatele înaintea Stăpânului Hristos, Dumnezeu, atunci, tu, îngenunchind înaintea Sfintei Icoane a Mântuitorului Hristos, zi: „*Părinte, greșit-am la cer și înaintea Ta și nu sunt vrednic să mă mai numesc fiul Tău!... Iată, astăzi, Părinte, prin Duhovnicul meu acesta, mă voi mărturisi Ție întru dreptatea inimii*“. Și să începi să te mărturisești bine. Se cuvine să știi tu și aceasta, că de nu vei face cuviincioasa cercetare a păcatelor tale, mai înainte de mărturisire, câte păcate vei uita și nu le vei mărturisi, rămân neiertate, pentru că uitarea aceasta s-a făcut de voie, de la sineți, putând să-ți aduci aminte de ele cu cercetarea și nu ai făcut-o.

Dar de vei face cuviincioasa cercetare și se va întâmpla să uiți vreun păcat, ca un om ce ești uitător, acest fel de păcat, zic oarecare, că se iartă împreună cu celelalte păcate, pe care le-ai mărturisit, pentru că uitarea aceasta nu este de voie, ci fără de voie. Dacă, după mărturisire îți vei mai aduce aminte, trebuie să mergi la duhovnic și să-ți mărturisești și acel păcat, de care ți-ai adus aminte (a).

Spovedania adevărată ușurează sufletul. Acum vreo 26 de ani, un ostaș credincios s-a dus la un preot din apropierea regimentului său, jeluindu-se că se simte tare nemulțumit de starea sufletească. Din vorbă în vorbă, Preotul l-a întrebat:

– Te-ai mărturisit vreodată la Preot?

– Nu m-am mărturisit de mult, răspuse ostașul, fiindcă felurile împrejurări și gura lumii, a camarazilor mei, m-a împiedicat, spunând că spovedania nu aduce nici o ușurare.

– Vă înșelați amarnic, dragii mei, a zis înțeleptul Preot, căci depărtarea aceasta de Sf. Spovedanie, aduce mare greutate sufletelor păcătoase, ce o tot amână de la un an la altul, ba încă și mai mult!“

Apoi punându-și îndată epitrahilul, îi zise cu glas blând și poruncă blajină:

– Fiule, ia îngenunchează aici și îți mărturisește toate păcatele tale.

Ostașul, cu voie sau peste voie, a îngenuncheat. Preotul i-a citit molitfele Spovedaniei și cuvântul indicat acolo în molitfelnic păcătosului, pentru a-și mărturisi toate păcatele înaintea Domnului Iisus Hristos și a Duhovnicului. În timpul acestor molitfe și a

(a) Carte f. f. de suflet, o. c. pg. 139-140, ed. Sf. Sinod

cuvântului sfătuitor, inima cu întreaga ființă a ostașului țării, s-a simțit cuprinsă de o putere nevăzută, s-a pregătit, și deschizându-și gura și-a mărturisit toate păcatele sale care le-a știut. În acel timp el simțea că odată cu păcatele ce le mărturisea, sufletul său se ușura.

După canonisirea potrivită și dezlegarea păcatelor, ostașul mulțumind lui Dumnezeu și Preotului Duhovnic ostenitor, s-a dus la datoria sa, simțindu-se sufletește ușurat ca o pană, de păcatele ce și le-a mărturisit.

„Dacă ne mărturisim păcatele, Iisus Hristos e drept să ne ierte păcatele și să ne curățească de orice nedreptate“ (a).

MĂRTURISIREA PĂCATELOR SĂ O FACEM CU UMILINȚĂ

Mărturisește-ți, frate și soro, păcatele tale înaintea Duhovnicului iscusit, cu umilință și zdrobirea inimii, așa precum își mărturisea desfrânata păcatele sale (b), precum Hananeanca se ruga pentru fiica ei ce se îndrăcea (c), tatăl pentru fiul său lunatic care se muncea (d), vameșul pentru iertarea sa (e); așa roagă-te și tu pentru ca să primească Dumnezeu mărturisirea și osteneala ta pentru mântuire, și să-ți ierte păcatele tale. Astfel de te vei mărturisi, îndrepta și te vei ruga după facerea canonului rânduit de Duhovnicul iscusit, după Sfânta Pravilă, vei primi de la Dumnezeu dezlegarea și iertarea păcatelor tale, fiindcă: *„Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi“*.

Această umilință se cuvine să o arăți încă și atunci când te mustră preotul Duhovnic pentru vreun păcat al tău, tăcând și nemâniindu-te, nici batjocorind cuvintele lui; ci primind mustrarea cu bucurie, ca și când ți-ar fi făcut aceasta însuși Dumnezeu. Ce zic: Să o primești cu bucurie? – De este cu putință, se cuvine, ca un osândit, să te pleci la pământ și să uzi picioarele lui cu lacrimile tale, precum te sfătuiește Sfântul Ioan Scărarul, zicând: *„Fă-te cu năravul și cu gândul, ca un osândit la mărturisirea ta, în pământ căutând, și de e cu putință și picioarele Duhovnicului, ca pe ale lui Hristos, cu lacrimi udându-le“*.

Lacrimile pocăinței spală păcatele. Doi frați după trup s-au lepădat de lume și au mers împreună amândoi la muntele Nitriei.

(a) 1 Ioan 1, 9. (b) Lc. 7, 37-50. (c) Mt. 16, 22-28. (d) Mt. 17, 14-18. (e) Lc. 18, 13

Acolo (după cuvântul starețului și duhovnicului lor) trăind împreună în sihăstrie și ascultare, Dumnezeu le-a dat amândurora, (pentru ostenele și ardoarea pentru mântuire), darul umilinței și lacrimi în rugăciunile lor. Odată, bătrânul sihăstriei a văzut în vis, pe acești doi frați stând la rugăciune, ținând fiecare câte o hârtie scrisă în mâna lui, și udând fiecare hârtia cu lacrimile sale, se spălau slovele scrisorii de pe hârtie. Scrisoarea unuia se spăla lesne; iar a celuilalt se spăla mai anevoie, că deși se spăla, slovele tot se cunoșteau iarăși.

Bătrânul nedumerindu-se, s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i arate descoperit acea vedenie pentru cei doi frați. Atunci Dumnezeu trimițând pe Îngerul Său, i-a spus bătrânului, zicându-i:

– Slovele și scrisoarea care este scrisă pe acele hârtii, ce le-ai văzut ținându-le ei în mâinile lor, acelea sunt păcatele lor. Unul din ei a păcătuit firește, adică după fire și pentru aceea, prea lesne i se spală slovele; iar celălalt a căzut în necurății și spurcăciuni peste fire și pentru aceea, îi trebuie mai multă osteneală în pocăința lui.

Acestea descoperindu-i-se bătrânului, de atunci el totdeauna îi zicea celui frate mai îngreuiat de păcate și la care slovele se spălau mai greu:

– Silește-te, frate! Silește-te, frate! Că se cunosc slovele!

Și nu i-a arătat bătrânul, nici i-a spus aceasta până la moartea lui, ca nu cumva mândrindu-se să-și smintească silința sa, fără numai decât, totdeauna îi zicea: “Sileștete, frate, căci cu multă osteneală se spală slovele zapisului” (a).

„*Fericiți cei ce plâng* (păcatele lor, aici pe pământ) *că aceia se vor mângâia* (aici și dincolo de mormânt)” (b).

MĂRTURISIREA SĂ NU FIE PRIHĂNITOARE

Acum, fratele meu păcătos, trebuie să mai știi și aceasta, ca să te poți folosi la Dumnezeiescul Scaun al Mărturisirii. Pentru greutatea sau mulțimea păcatelor tale, să nu acuzi pe nimeni ca părtaș sau seducător; ci numai pe tine însuți să te acuzi, învinuindu-te, pentru că tu le-ai făcut. Când te mărturisești, nu pârî, nu învinui pe unul sau pe altul, punând înainte că aceștia s-au făcut pricină ca să păcătuiești, precum în Rai, Adam a aruncat vina pe Eva și Eva pe

(a) *Pateric*. (b) *Mt. 5, 4; Lc. 6, 21; Is. 61, 2-3; Ioan 16, 20; 2 Cor. 1, 7; Apc. 21, 4*. (c) *Fac 3*

șarpe, încărcându-se cu mai mare păcat (c). Să nu faci aceasta; ci numai și numai pe sineți să te prihănești și pe viața ta cea rea. „De voiești să prihănești, pe sine-ți te prihănește (a). „*Dreptul luiși este prihănitor*“ (b). Luiși, zice, și nu altora, pentru ca nu căutând să împuținezi cu mărturisirea păcatelor tale, să le înmulțești cu osândirea. Iar ce să zici la duhovnic, te sfătuiește Sfântul Ioan Scărarul, astfel: „Spune și nu te rușina: a mea este umflătura, părinte, a mea este rana; din a mea lenevire s-a făcut, iar nu din a altuia. Nimeni nu este pricinuitoar al acesteia: nici om, nici duh, nici trup, nici altul careva; ci numai lenevirea mea (c).

Prihănind pe alții ne păgubim; iar când ne prihănim pe noi câștigăm. Noi și frații noștri, două icoane suntem, fii creați după Chipul și Asemănarea lui Dumnezeu. Deci, în orice vreme va lua omul aminte de sine și se va prihăni, se află fratele lui cinstit înaintea sa, iar când lui i se pare că el este mai bun, atunci află pe fratele său rău și urâcios înaintea sa. Cei ce iau aminte de sineși, neprihănind pe alții, mănâncă din Pomul Vieții, și viețuiesc în Hristos Dumnezeu; iar cei ce iubesc iscodirea, cercarea greșelilor altora și osândirea lor, mănâncă din Pomul cunoștinței binelui și al răului, cad în pedeapsa morții îndoite și devin antihriști.

„Șezând eu odinioară, povestește un sihastru bătrân, într-o pustie prea adâncă, a venit la mine un frate de la chinovie pentru cercetare. Eu l-am întrebat pe el:

– Cum se află părinții?

Fratele mi-a răspuns:

– Bine, cu rugăciunile tale?

Apoi l-am întrebat și pentru un frate care avea un nume rău și mi-a răspuns:

– Crede, părinte, că încă nu s-a izbăvit de acel nume!

Atunci eu, cum am auzit, am zis: Uf!

Și îndată ce am zis aceasta mi-a venit somn și făcându-mă în o uimire, m-am văzut pe mine că stăteam înaintea Sfântului loc al Căpățânii. Acolo sus, am văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos, răstignit între doi tâlhari și m-am pornit să mă închin. Când am mers aproape, a poruncit Sfinților Îngeri, care stăteau lângă El, zicând cu mare glas: „*Scoateți-l afară, că Antihrist îmi este, fiindcă mai-nainte de a*

(a) zice Dumnezeiescul Ioan Gură de Aur în Omilia 51 la Matei. (b) Pildele lui Sol. 18, 17. (c) Cuv. 4

judeca Eu, el a judecat pe fratele său“. Deci izgonit fiind eu, am venit să ies și mi s-a apucat haina mea, ce se numește palion, în ușa ce s-a închis degrabă și lăsând-o acolo, am ieșit, și îndată m-am deșteptat. Socotind eu cele văzute, am zis fratelui celui ce venise:

– Rea este ziua aceasta pentru mine!

El mi-a zis:

– Pentru ce, părinte?

Atunci i-am povestit cele ce văzusem. Și am zis:

– Haina aceea a mea, era Acoperământul lui Dumnezeu, care era peste mine, și m-am lipsit de el.

După aceea am făcut șapte ani, rătăcind prin pustii, nici pâine gustând, nici sub acoperământ intrând, nici cu om vorbind, până ce iarăși am văzut pe Domnul meu asemenea la locul Căpățânii, poruncind să mi se dea haina.

Fericitul Zosima a șezut odată puțină vreme în lavra lui Avva Gherasim, unde avea pe unul iubit.

“Într-o zi, povestea el, șezând noi și grăind pentru folos, a venit vorba de cuvântul lui Avva Pimen, că tot cel ce se prihănește pe sine, în tot locul află odihnă. Asemenea și de cuvântul care a zis Avva muntelui Nitriei. Că întrebat fiind: “Ce ai aflat mai mult în calea aceasta, Părinte?” El a răspuns: “A se prihăni și a se defăima omul pe sine totdeauna“. Pe acest cuvânt l-a și adevărit cel ce l-a întrebat, zicând: “Altă cale nu este, fără numai aceasta“.

Deci pomenind noi de acestea, ziceam între noi minunându-ne: “Câtă putere au cuvintele Sfinților! Cu adevărat, orice au grăit, din lucru și din adevăr au grăit“, precum a zis Marele Antonie. Și pentru aceasta sunt puternice, pentru că s-au grăit de cei ce petreceau în fapte, precum poruncește un înțelept, zicând: „*Pe cuvintele tale să le adevereze viața ta*“. Acestea vorbind noi între noi, a zis acela:

– Și eu am încercat cu lucrul aceste cuvinte și odihna care se face prin lucrarea lor.

Odată aveam în lavra aceasta, iubit cu adevărat, pe un diacon, care nu știu de unde a luat prepus asupra mea, pentru un lucru care-i aducea lui scârbă. Deci a început a se purta către mine cu posomorâre. Eu văzându-l pe el posomorât asupra mea, l-am întrebat ca să știu pricina scârbei. El mi-a zis:

– Lucrul acesta l-ai făcut și pentru aceasta sunt mâhnit asupra ta.

Eu neștiind în sinemi un lucru ca acela, precum zicea el că am făcut, îl încredințam că n-am nicidecum știre de lucru acela. El însă neplecându-se, mi-a zis:

– Iartă-mă, nu cred.

Deci ducându-mă la chilie, mă cercetam pe mine cu dinadinsul, de am făcut un lucru ca acela și nu aflam. După aceea l-am văzut pe el ținând Sfântul Potir și împărtășind pe frați, și l-am încredințat pe el cu dinadinsul zicând:

– Nu mă știi să fi făcut ceea ce zici.

Și nici așa nu s-a plecat. Deci, iar venindu-mi întru sinemi și aducându-mi aminte de cuvintele acestea ale Sfinților Părinți și crezându-le cu adevărat, am întors puțin gândul și am zis în sinemi: Diaconul cu adevărat mă iubește și din dragoste pornindu-se mi-a arătat ceea ce avea în inima lui pentru mine, ca să mă trezesc și să nu mai fac acest lucru. Acum, suflete ticălos, de vreme ce zici că n-ai făcut acest lucru, adu-ți aminte de celelalte rele pe care le-ai făcut și nu le ții minte, și socotește că, precum cele ce ai făcut ieri și alaltăieri le-ai uitat, așa și acest lucru, l-ai făcut și l-ai uitat.

Deci, din gândul acesta mi-am plecat inima așa, cum că l-am făcut cu adevărat și l-am uitat, ca și pe cele mai dinainte. Apoi am început să mulțumesc lui Dumnezeu și Diaconului, căci printr-însul m-am învrednicit să-mi cunosc greșeala și să mă pocăiesc pentru dânsa. Deci, sculându-mă cu acest fel de gânduri, m-am dus la chilia diaconului, ca să-i fac lui metanie și să-i cer iertare, precum și să-i mulțumesc. Și stând lângă ușă am bătut într-însa. Acela deschizând și văzându-mă, mi-a pus îndată întâi el metanie, zicându-mi:

– Iartă-mă că am fost batjocorit de draci, având prepus asupra ta, pentru lucrul acela. Căci cu adevărat m-a încredințat Dumnezeu, că tu, cu nimic nu ești părtaș la acest lucru, nici nu știi câtuși de puțin pentru el.

Atunci începând și eu să răspund pentru aceasta și să-l încredințez, acela mi-a tăiat cuvântul, zicând:

– Nu este trebuință.

Deci a adăugat fericitul Zosima, zicând:

– Iată smerenia cea adevărată, cum a arătat-o pe ea inima celui ce o iubește! Căci nu numai că s-a smerit înaintea Diaconului, una, că a prepus pentru dânsul ceea ce nu știa și fără de cuvânt s-a scârbit asupra lui; iar alta, că nu a primit încredințările lui, care în așa fel

erau, cât să plece și pe un vrăjmaș, cu atât mai vârtos pe un prieten adevărat. Nu numai că pentru aceasta nu s-a smintit, pecum am zis; ci și asupra sa și-a luat greșeala care n-a făcut-o, socotind cuvântul Diaconului mai vrednic de credință decât inima sa. Dar nu numai atât, ci s-a ispășit a se pocăi înaintea lui, și-i mulțumea, că printr-însul s-a izbăvit de păcatul pe care nicidecum nu-l știa (a).

Mărturisește-ți păcatele și acoperă-ți faptele bune.

„Egiptenii, zicea Avva Zinon, își ascund faptele bune care le au; iar neajunsurile care nu le au, pe aceste pururea le prihănesc. Sirienii și grecii însă, faptele bune care nu le au, zic că le au; iar neajunsurile care le au, le ascund“.

„Cade-se nouă cu toată osârdia, zice un alt bătrân sihastru, pururea să ne silim, ca să ne câștigăm smerenia, care este acoperământul faptelor celor bune. De vom face cândva vreo faptă bună, îndată să o acoperim cu smerenia, ca să nu o vedem și să începem a ne ferici pe noi înșine. Că, pentru acea fericire, pierde călugărul (și creștinul) plata ostanelilor sale, și sloboade Dumnezeu pe diavolul de ne aduce ispite, și gânduri spurcate. Deci, nouă ni se cuvine să ne smerim și să ne osândim pururea pe noi înșine; știind noi nu numai că nu facem nici un bine (desăvârșit), dar nici datoria noastră ce suntem datori, niciodată nu o împlinim“ (b).

„Când veți face toate câte vi s-a poruncit vouă, ziceți: „Slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori să facem, am făcut“ (c).

